
GLOBÁLNA DEKLARÁCIA O SPRAVODLIVOSTI PRE DETI

20. novembra 2021

Svetový kongres 2021 o spravodlivosti pre deti;

V období od 15. do 20. novembra 2021 sa prostredníctvom online platformy **stretlo** viac ako 4 800 účastníkov všetkých vekových kategórií z viac než 100 krajín. Témou stretnutia bolo „Zabezpečenie prístupu k spravodlivosti pre všetky deti prostredníctvom nediskriminačného a inkluzívneho súdnictva pre deti“;

Svetový kongres **bol organizovaný** Globálnou iniciatívou pre spravodlivosť pre deti (a konzorciom Terre des hommes, organizáciou Penal Reform International, Medzinárodnou asociáciou sudcov a prokurátorov pre mládež a rodiny a Medzinárodným inštitútom pre detské práva) a zastrešovaný federálnym Najvyšším súdom Mexika s technickou podporou Detského fondu OSN, Úradu osobitného zástupcu generálneho tajomníka OSN pre násilie páchané na deťoch, Úradu OSN pre drogy a zločin (UNODC), Úradu Vysokého komisára OSN pre ľudské práva (OHCHR), Organizáciu pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj (OECD) a organizáciu Priekopníkov pre mierové, spravodlivé a inkluzívne spoločenstvá (Pathfinders for Peaceful, Just and Inclusive Societies); pod záštitou Rady Európy, Európskeho parlamentu; s bezplatnou podporou zo strany spoločnosti Baker McKenzie ako aj s príspevkami od Vedeckého výboru, Čestného výboru, Poradenskej skupiny pre deti a mládež a regionálnych a národných prípravných stretnutí Svetového kongresu;

Svetový kongres **opätovne potvrdil** svoj konkrétny záväzok podporovať, chrániť a uplatňovať práva detí obsiahnuté v Dohovore OSN o právach dieťaťa a v iných relevantných medzinárodných štandardoch pre detské práva;

Svetový kongres **odvoláva na záväzky ustanovené v Parížskom vyhlásení (Francúzsko, máj 2018), Ženevskom vyhlásení (Švajčiarsko, január 2015) a vyhlásení z Limy (Peru, november 2009) z troch predchádzajúcich Svetových kongresov týkajúcich sa oblastí zahrňujúcich spravodlivosť pre deti, restoratívnu justíciu a posilňovanie súdnych systémov pre deti;**

Svetový kongres **podporil** odporúčania a etapy akčného plánu uvedené v globálnej Výzve ku konaniu pre spravodlivosť pre deti (zo septembra 2019) od organizácie

Priekopníkov pre mierové, spravodlivé a inkluzívne spoločnosti (Pathfinders for Peaceful, Just and Inclusive Societies) vo vzťahu k udržateľnému rozvojovému cieľu 16, identifikovanému a schválenému rôznymi skupinami medzivládnych a občianskych organizácií a akademickými inštitúciami na medzinárodných, regionálnych a celoštátnych úrovniach;

Svetový kongres **uznal** potrebu opätovne zdôrazniť požiadavky detí a mládeže z ich vyhlásenia na predchádzajúcom Svetovom kongrese (vo Francúzsku v máji 2018) ako aj dôležitosť usmernenia poskytnutého *Globálnou štúdiou OSN o deťoch pozbavených slobody* (november 2019), negatívny vplyv ochorenia COVID-19 na prístup detí k justícii, na ktorý poukazuje *informačný materiál OSN: Negatívny vplyv ochorenia COVID-19 na deti* (apríl 2020) a medziagentúrna *technická poznámka: COVID-19 a deti pozbavené slobody* (apríl 2020); skúsenosti prezentované v dokumente *Prístup detí k súdnictvu v čase pandémie COVID-19* organizácie UNICEF: *Skúsenosti z praxe* (december 2020); záväzky voči deťom zo strany hláv štátov, vlád, ministerstiev a zástupcov členských štátov ukotvené v kjótskom vyhlásení o zlepšení prevencii trestnej činnosti, trestnom súdnictve a právnom štáte (Japonsko, marec 2021) pri príležitosti štrnásteho kongresu OSN o prevencii trestnej činnosti a trestnom súdnictve;

Berie na vedomie nasledujúce skutočnosti:

1. Hoci Dohovor OSN o právach dieťaťa (CRC) neobsahuje slová *prístup k spravodlivosti a nápravné prostriedky*, tieto koncepty sú všeobecne a celkovo zakotvené prostredníctvom jeho ustanovení, vrátane zásady zohľadnenia najlepších záujmov; práv detí na informácie, na vyjadrenie názorov, právo byť vypočuté; právo na ochranu pred všetkými formami násillia; práva, ochranu a záruky prináležiace deťom v kontakte a konflikte so zákonom; a opatrenia ustanovené vo vzťahu k pozbaveniu slobody a pre zotavenie a reintegráciu detských obetí, okrem iných;
2. Všeobecná deklarácia ľudských práv a Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach sa okrem iného vzťahujú rovnako na všetky deti a ustanovujú, že v prípade porušenia práv a slobôd ktorejkoľvek osoby má táto právo na účinný opravný prostriedok a toto právo je vymedzené príslušným súdnym, administratívnym ako aj legislatívnym orgánom alebo iným príslušným orgánom určeným daným štátom;
3. Zásada zákazu diskriminácie je základným pilierom Dohovoru OSN o právach dieťaťa a slúži ako základ pre mnohé medzinárodné, regionálne a národne právne nástroje;
4. Členské štáty OSN na Valnom zhromaždení OSN uznali rovnosť prístupu k justícii ako základné právo, a to aj pre deti, pričom zabezpečenie rovnosti prístupu ku spravodlivosti pre všetkých a ukončenie násillia na deťoch sa považujú za základné body Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj, predovšetkým cieľa 16;
5. Deti sú nútené prevziať zodpovednosť za zlyhanie spoločnosti vrátane nespočetných foriem násillia, ktorému sú vystavované v rámci kontextu justície ako aj mimo neho, čo sa nepomerne častejšie deje u detí z marginalizovaných komunit a zároveň zamedzuje úsilie predísť situáciám a rizikovým faktorom, ktoré vedú deti do konfliktu so zákonom, či už ako obeť alebo preživší, obvinení alebo odsúdení páchatelia, svedkovia alebo v ich kombinácii alebo v akomkoľvek inom postavení, a reagovať na takéto situácie;

6. Pandémia COVID-19 spôsobila zhoršenie existujúcej sociálnej nerovnosti a oslabil alebo úplne ochromila už aj tak nestabilné systémy a služby justície pre deti slúžiace na ich ochranu. Tieto problémy zhoršujú aj mnohé iné súčasné a prebiehajúce krízy vrátane klimatickej krízy a krízy životného prostredia, geopolitického napätia a ozbrojených konfliktov, hospodárskych kríz a iných humanitárnych kríz, ktoré si vyžadujú tvorbu príslušných smerníc, systémov a prístupov na umožnenie udržateľného prístupu k spravodlivosti pre všetky deti;
7. Svet je čím ďalej tým častejšie svedkom toho, ako sa deti a mládež dostávajú do popredia národných a globálnych hnutí požadujúcich sociálnu, rodovú, rasovú, klimatickú a politickú spravodlivosť, pričom úspešne udávajú smer diskusie a pozitívne ovplyvňujú reformy súdnictva;
8. Odstránenie diskriminácie a nerovnosti v súdnictve pre deti a umožnenie prístupu k spravodlivosti môže priniesť úžitok všetkým deťom bez ohľadu na miesto ich bydliska, ich pôvod alebo momentálnu situáciu;
9. Pre deti v kontakte so zákonom je samozrejmé, že majú rovnaké práva ako iné deti, čo vyžaduje rovné a spravodlivé dodržiavanie a ochranu ich práv a blahobytu so zohľadnením konkrétnych citlivých oblastí a potrieb každého dieťaťa a tak isto uznanie schopnosti ich vývoja;
10. Pre systémy riadiace oblasti spravodlivosti, ochrany a blaha detí, sociálnej ochrany, vzdelania, zdravotnej starostlivosti a mnohé iné je nevyhnutné, aby sledovali interdisciplinárnu koordináciu a kooperáciu pre globálne a efektívne riešenie prípadov týkajúcich sa detí v kontakte so zákonom v akejkoľvek forme;

Rešpektuje nasledujúce vyhlásenia detí a mládeže zhromaždené poradnou skupinou pre deti a mládež na Svetovom kongrese:

11. Sme skupina detí a mladých ľudí, ktorá je zanietená pre práva detí v kontakte so súdmi, predovšetkým preto, že mnohí z nás zažili súdne systémy na vlastnej koži. Na základe vlastných skúseností sa nazdávame, že:
 - a. Hlavným dôvodom toho, že deti prichádzajú do kontaktu so zákonom, je medzigeneračná diskriminácia a ekonomická nerovnosť;
 - b. Deti, ktoré sa dostanú do kontaktu so zákonom, čelia mnohým a komplexným formám problémov, vrátane domáceho násillia, zneužívania v rámci rodiny a vylúčenia zo vzdelávacieho systému, ktoré môžu veľmi negatívne ovplyvniť ich duševné zdravie;
 - c. Pre súdne systémy nie sú práva detí prioritou, a preto sa mnohé z detí cítia zranené, ignorované a traumatizované svojimi skúsenosťami so súdnym systémom;
 - d. Systémy trestného súdnictva sa často zameriavajú na trest a vinu namiesto rehabilitácie a snahy o zmieru;

12. Považujeme deti za súčasných občanov a budúcich vodcov a žiadame dospelých, aby si to uvedomili a umožnili deťom obohatiť sa o vedomosti o ich právach;
13. Na účely realizácie skutočných zmien v prospech detí pri styku so súdnymi systémami požadujeme, aby vlády a občianske spoločnosti spolupracovali s deťmi a mládežou na zabezpečení uplatňovania práv pre všetky deti, ako je stanovené v medzinárodnom práve, pre každé dieťa kdekoľvek na svete;
14. Predovšetkým žiadame, aby:
 - a. Mali všetky deti rovnaký prístup k spravodlivosti a aby bol inkluzívny a úplne nediskriminačný;
 - b. Mali deti slobodu zdieľať svoje názory a aby ich názory boli brané vážne;
 - c. Bola deťom uznaná schopnosť rozhodovať o vlastnom živote a aby im dospelí poskytovali primeranú pomoc;
 - d. Sa deťom poskytovali informácie a usmernenia, ako sa môžu najlepšie vyrovnávať s neistotou a krízovými situáciami podobnými súčasnej pandémie;
 - e. Sa s deťmi, ktoré sú v konflikte so zákonom, zaobchádzalo ľudským spôsobom, ktorý rešpektuje ich práva a pristupuje k ich duševnému zdraviu a blahobytu globálnym spôsobom;
 - f. Sa mladým ľuďom v konflikte so zákonom, ktorí už „vyrástli“, poskytli rovnaké ustanovenia ako deťom;
 - g. Sa deťom a mladým ľuďom poskytli príležitosti na získanie informácií o restoratívnych procesoch a možnosť byť do nich zapojení;
 - h. Sa deťom a mladým ľuďom poskytovala pomoc pri dožadovaní sa svojich práv, čo je jeden z kľúčových aspektov k obnove dôvery k systémom justície;
15. Sme presvedčení, že skutočná spravodlivosť pre deti môže byť dosiahnutá, keď sa so všetkými deťmi zaobchádza ako s rovnými a poskytne sa im možnosť pracovať spoločne s dospelými na dodržiavaní ľudských práv;

Preto ako organizátori, partneri a účastníci Svetového kongresu spoločne vyzývame všetky príslušné zainteresované strany vrátane štátov a občianskej spoločnosti k tomu, aby:

Naozaj podporovali realizáciu spravodlivosti pre deti dnes ako aj v budúcnosti

16. Pracovali ruka v ruke – deti i dospelí – na dosiahnutí rovného, inkluzívneho prístupu k justícii bez diskriminácie pre všetky deti na celom svete spôsobom, v rámci ktorého sú deti vnímané ako experti a kľúčoví hráči na ceste k pozitívnej zmene vrátane normatívneho rámcovania detskej justície a prístupu k nej, budovania a reformovania právneho a

regulačného rámca, spravovania systémov a zavádzania postupov, budovania kapacít relevantných aktérov a presadzovania zodpovednosti poverených osôb, komunit a širokej spoločnosti;

17. Vylepšovali prostredie umožňujúce deťom ako držiteľom práv konať ako aktérom zmeny a tým posilniť hlasy dnes ako aj zajtra, a to poskytnutím usmernenia a informácií zohľadňujúceho deti, rešpektujúce rodovú otázku a situácie zdravotného postihnutia týkajúce sa zákonov a právnych procesov pre zlepšenie porozumenia právam detí zo strany detskej i dospelaj verejnosti, pri ktorom sa používa komunikácia zameraná na deti, ktorej môžu deti aj porozumieť, a zabezpečením inkluzívneho a dostupného postoja pre účasť detí zo všetkých prostredí a situácií, vrátane detí, ktoré sa dostali do kontaktu so zákonom;
18. Zabezpečili účasť detí na práve a uplatnení tohto práva, aby sa zaistila prítomnosť detí pri rokovanom stole, namiesto toho, aby sa ich účasť iba povzbudzovala a aby boli deti iba predmetmi diskusie, a to predovšetkým vo vzťahu k skupinám detí v kontakte so zákonom, ktoré sú často vylúčené z diskusií z dôvodu diskriminácie, marginalizácie a zraniteľnosti alebo citlivých situácií, v ktorých sa nachádzajú;

Umožnili inkluzívny prístup detí k spravodlivosti bez diskriminácie

19. Dávali do popredia pojmy všadeprítomnej nerovnosti a diskriminácie v rámci diskusií a reforiem týkajúcich sa spravodlivosti pre deti a presadzovali konkrétne riešenia na odstránenie diskriminácie akéhokoľvek druhu pre každé dieťa v kontakte so zákonom spôsobom, ktorý sa vyhýba efektu nálepkovania a stigmatizácie;
20. Zabezpečili všetkým deťom rovný a spravodlivý prístup k spravodlivosti, a to predovšetkým deťom z marginalizovaných skupín spôsobom, ktorý zohľadňuje celkovú trestnú, občianskoprávnu, správnu, tradičnú, tranzitívnu a sociálnu spravodlivosť;
21. Vytvorili a využívali súdne postupy a zariadenia založené na práve, zodpovedajúce veku dieťaťa, inkluzívne k osobám so zdravotným postihnutím a zohľadňujúce rodové hľadisko pre všetky deti v konflikte so zákonom, ktoré sa zakladajú na vedeckých poznatkoch z oblastí neurovedy, vývojovej a behaviorálnej vedy
22. Prijímali opatrenia, ktoré rešpektujú a zohľadňujú kultúrnu a jazykovú diverzitu každého dieťaťa v kontakte so zákonom;
23. Zavádzali komunitné služby a opatrenia neobmedzujúce osobnú slobodu, ktoré sa kreatívne realizujú v spolupráci s komunitami a sú všeobecne prístupné deťom nediskriminačným a inkluzívnym spôsobom;
24. Pokračovali a rozšírili zber údajov a hodnotenia na vnútroštátnej a nižšej ako vnútroštátnej úrovni s cieľom pochopiť, ako sa deti z radov väčšinového obyvateľstva, menších a marginalizovaných skupín dostávajú do kontaktu so zákonom, ako je im sťažený prístup k spravodlivosti a aké sú hlavné príčiny rozdielneho negatívneho zaobchádzania s týmito deťmi zo strany súdnych systémov, aby sa zabránilo ich nadmernému zastúpeniu v systéme a aby sa vypracovali dobre informované, účinné a udržateľné zásahy;

25. Zabezpečili záväzky na vysokej politickej úrovni na dosiahnutie inkluzívneho súdnictva pre deti bez diskriminácie s rovným prístupom k justícii pre deti s riadnymi, rovnými a spravodlivými investíciami a riadne budovanie kapacít s ohľadom na všetky relevantné zainteresované osoby prichádzajúce do kontaktu s deťmi;

Pružný prístup detí k justícii v krízových a pandemických situáciách

26. Prijali právny a politický základ pre inovatívne a pružné justičné procesy a postupy pre deti v kontexte núdze a aj mimo nej na vytvorenie udržateľného prístupu k justícii pre všetky deti;
27. Zvážili zavádzanie virtuálnych súdov, vypočúvaní, rozhovorov, organizácie prípadov a informácií a iných postupov spôsobom poskytujúcim procedurálne záruky dopĺňujúce predvolania a postupy, aby boli vytvorené s ohľadom na efektívne praktiky so zohľadnením digitálnych a geografických rozdielov, prístupu a inkluzívnosti, bezpečnosti a súkromia, dôvernosti ako aj súhlasu a úrovni spokojnosti dieťaťa;
28. Zaviedli a realizovali jasné protokoly pre medziagentúrnu a multisektorovú spoluprácu v núdzovom resp. krízovom plánovaní, reagovali na ňu a tiež zabezpečili, aby kľúčové orgány ochrany detí patrili k základným službám, ktoré majú povolené fungovať resp. sú prioritizované počas pandémie alebo núdzových stavov;
29. Neustále budovali kapacity pre aktérov justície na ich prípravu, aby rýchlo a efektívne prijímali a využívali opatrenia a nástroje vytvorené na prispôbenie sa neistým situáciám v časoch krízy;
30. Vytvárali informačné materiály zohľadňujúce deti, ktoré rešpektujú rodovú otázku a sú inkluzívne k osobám so zdravotným postihnutím a ktoré sa týkajú metód riešenia následkov a neistoty spojených s krízami a pandemiou vo vzťahu k detským právam a možnostiam prístupu k spravodlivosti;

Prístup k spravodlivosti priaznivý pre všetky deti v kontakte so zákonom

31. Uplatňovali multidisciplinárne prístupy v prístupe k justícii pre deti založené na dobrej spolupráci medzi sektormi a aktérmi spôsobom, ktorý deti zbytočne nevystavuje súdnym systémom ;
32. Zabezpečovali súdne systémy a sociálne služby a poskytovali informácie a inú pomoc právneho či neprávneho charakteru, ktoré sú priaznivé pre deti, ktoré rešpektujú rodovú otázku, sú inkluzívne k osobám so zdravotným postihnutím a sú dostatočne informované o traumách a jedajú adekvátne vzhľadom k danému kontextu pre všetky deti v kontakte so zákonom v akejkolvek forme spôsobom reagujúcim na individuálne potreby dieťaťa, jeho identitu a pozadie, situácie a úroveň vyspelosti;
33. Zabezpečili dostupnú podporu v oblasti duševného zdravia a psychosociálnej podpory na pomoc deťom v kontakte so zákonom a pomohli tak ich rodinám vyrovnať sa so špecifickou situáciou, prispôsobiť sa jej a zmeniť ju;

34. Definovali a realizovali účinné metódy včasného zásahu, globálnej a rozsiahlej rodinnej podpory a budovanie komunity posilnením schém a služieb sociálnej ochrany s cieľom prerušiť cesty, ktoré vedú k tomu, že sa deti dostanú do kontaktu so zákonom, predchádzať a minimalizovať riziká, ktoré môžu viesť k páchaniu trestnej činnosti alebo k recidíve a umožniť deťom prežiť normálne detstvo bez násilia a zbytočných nástrah;
35. Uprednostňovali restoratívnu justíciu, prevenciu, rehabilitáciu a integráciu všetkých detí v konflikte so zákonom pomocou prístupov rozsiahleho, koordinovaného a na mieru ušitého riadenia prípadov namiesto izolovaných a štandardizovaných zásahov;
36. Dekriminalizovali správanie detí, ktoré by mali a môžu účinnejšie riešiť systémy zapojené do ochrany detí, sociálnej ochrany, zdravotnej starostlivosti, duševného zdravia a psychosociálnej podpory, vrátane multidisciplinárnych alternatívnych riešení v prípade trestných činov súvisiacich s drogami a zrušenia trestných činov mladistvých, a
37. Vytvorili špecializované školenia, reformovali vysokoškolské učebné osnovy a podporovali inovovanie v poskytovaní služieb na vytvorenie odbornej a kompetentnej pracovnej sily 21. storočia v oblasti spravodlivosti pre deti a aktérov a príslušné zainteresované osoby v oblasti ochrany detí , a to najmä právnych zástupcov, príslušníkov orgánov činných v trestnom konaní, prokurátorov, súdnych úradníkov, pracovníkov v nápravných zariadeniach a pracovníkov sociálnych úradov k témam ako vývoj dieťaťa, vypočúvanie a techniky vypočúvania, ktoré sú priateľské k deťom, vytvárali vhodné protokoly na zabránenie opätovnej traumy ako aj metódy pre vedomé zmiernenie implicitnej zaujatosti.

V plnom
rozsahu
schvaľuje

Globálna iniciatíva pre deti je spoločným programom vytvoreným konzorciom medzinárodných organizácií, ktorý organizuje svetové kongresy ako globálny míľnik spravodlivosti pre deti a organizuje a zoskupuje celosvetovú komunitu odborníkov pomocou online platformy Spravodlivosť pre deti. Jej cieľom je umožnenie kritickej diskusie a riešenie problémov orientovaných na prax v skupine odborníkov prostredníctvom online platformy ako aj priamo na mieste a slúži na úvahu, výmenu názorov a neustále vzdelávanie sa v oblasti detskej spravodlivosti.

Svetové kongresy Spravodlivosť pre deti sú organizované tak, aby sa zaoberali najaktuálnejšími otázkami týkajúcimi sa detí v kontakte a/alebo v konflikte so zákonom, a poskytuje špecializovaný a aktívny priestor pre deti a mládež, tvorcov politik a zainteresované strany justičného systému, akademikov, zástupcov občianskej spoločnosti a OSN a ďalších odborníkov a odborníkov z praxe, aby: (1) Podporovali spravodlivé a vhodné súdne systémy pre všetky deti na celom svete; (2) Poskytli platformy pre odborníkov na výmenu najlepších postupov, podporu vedeckej spolupráce, formulovanie odporúčaní v oblasti politiky a zvyšovanie povedomia v oblasti spravodlivosti pre deti; a (3) Podporoval operatívne zavádzanie medzinárodných nástrojov a štandardov týkajúcich sa práv detí a mládeže v kontakte so zákonom.

Svetový kongres 2021 Spravodlivosť pre deti je zameraný na výmenu stratégií orientovaných na zníženie diskriminácie, ktorá ohrozuje prístup k súdnym systémom a ich kvalitu a zaisťuje, aby bolo všetkým deťom zaručené rovné zaobchádzanie pred zákonom. Účastníci sa zapojili do medzinárodných a regionálnych plenárnych zasadnutí a workshopov orientovaných na prax pozostávajúcich z panelových diskusií, certifikovaných školení a skupinových stretnutí zameraných na politiku. V rámci hlavnej témy „Zabezpečenie prístupu k spravodlivosti pre všetky deti prostredníctvom nediskriminačného a inkluzívneho súdnictva pre deti“ bolo počas Svetového kongresu v popredí nasledovných 11 tém:

- Systémový rasizmus a neprimeraná kriminalizácia detí z domorodých, etnických a iných menšinových skupín;
- Diskriminácia na základe rodu, sexuálnej orientácie, a rodovej identity: podpora prístupu založeného na rodovej spravodlivosti ;
- Diskriminácia detí a mládeže postihnutých migráciou vrátane utečencov, detí cudzincov bez sprievodu a detí, ktorých rodičia sú cudzinci;
- Diskriminácia na základe zdravotného postihnutia a zdravotného stavu;
- Diskriminácia na základe užívania a zneužívania omamných látok;
- Kriminalizácia správania detí na internete;
- Veková hranica a trestné činy mladistvých;
- Zaistenie toho, aby boli hlasy detí vypočuté v súdnych systémoch pre deti;
- Dodržiavanie práv detí v kontexte právneho pluralizmu;
- Tvorenie pružných súdnych systémov pre deti v časoch krízy a pandémie; a
- Boj proti násiliu rámci súdnictva pre deti a zaistenie prístupu priateľského k deťom pre detské obeť, mladistvých páchateľov a svedkov.

Toto **Globálne vyhlásenie o Spravodlivosti pre deti** bolo vypracované Konzorciom Svetového kongresu a jeho Poradenskou skupinou pre deti a mládež s podnetmi od Vedeckého výboru, organizujúcich partnerov a účastníkov Svetového kongresu a prípravných stretnutí.

Ďalšie informácie nájdete na www.justicewithchildren.org.

Tento dokument je komunitným prekladom pôvodnej anglickej verzie. Ak v ňom nájdete chyby, prosíme Vás, aby ste nás kontaktovali na adrese info@justicewithchildren.org.